

STORTINGET

Innst. 206 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:4 S (2023–2024)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å bevare søndagen som en annerledesdag

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle steder som har fått status som 'typiske turiststeder' og komme tilbake til Stortinget med nye og strengere regler for å oppnå slik status. Reglene skal inneholde en tidsbegrensning for hvor lenge et sted kan ha status som 'typisk turiststed' før det må søkes på nytt.
- Stortinget ber regjeringen sette alle søknader om å få status som 'typisk turiststed' i bero til nye kriterier er lagt frem.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Mona Nilsen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og Tage Pettersen,

fra Senterpartiet, Margrethe Haarr og Åslaug Sem-Jacobsen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, lederen Grunde Almeland, visertilrepresentantforslaget om å bevare søndagen som annerledesdag. Forslagsstillerne peker i representantforslaget på at det i helligdagsfredloven står at butikker skal være stengt søndager, helligdager og offentlige fridager, men at det finnes unntak. Ett av unntakene er at kommuner kan søke statsforvalterne om at hele eller deler av kommunen kan få status som typisk turiststed, og dersom statsforvalteren godkjenner søknaden, er det lov å holde butikkene åpne på søndager. Forslagsstillerne skriver at det har vært en økning i antallet kommuner som får en slik godkjenning fra statsforvalteren. Komiteen viser til at forslagsstillerne ber om at regjeringen skal gjennomgå alle steder som har fått status som typisk turiststed, og komme tilbake til Stortinget med nye og strengere regler for å oppnå slik status. Forslagsstillerne ber også regjeringen sette alle søknader om å få slik status i bero til nye kriterier er lagt frem.

Komiteen viser også til at statsråden Kjersti Toppe i sitt svarbrev til komiteen av 30. oktober 2023 skriver at regjeringen har satt i gang et arbeid med kunnskapsinnhenting og innspillmøter, og at spørsmål rundt søndagsåpne butikker vil bli vurdert i det videre arbeidet. Statsråden uttaler også at hun mener at det skal mye til for å gripe inn i saksbehandlingen til statsforvalterne eller å gi føringer ut over de som lå i proposisjonen da bestemmelsene ble vedtatt. Statsråden peker også på at det er Stortinget som har lagt den rettslige kompetansen til å vurdere søknader om status som typ-

isk turiststed direkte til statsforvalterne. Svarbrevet er vedlagt innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatte av at færrest mulig skal jobbe på søndager og at vi skal bevare søndagen som en fridag for de fleste. At butikker skal holde stengt på søndager og at søndagen skal behandles som en annerledesdag, har bred støtte. Disse medlemmer viser til at vår lange tradisjon med å skjermes søndagen som annerledesdag, fortsatt står seg godt. Det er i tråd med regjeringsplattformen å beholde dagens regelverk.

Disse medlemmer viser til statsrådens svarbrev, der det framgår at det er igangsatt et arbeid med å få en oversikt over status og utviklingstrekk knyttet til de problemstillinger som løftes i representantforslaget. Disse medlemmer viser til at statsråd Toppe har innledet en prosess med arbeidslivets parter for å forsikre seg om at dagens lov oppleves reell, hva gjelder reguleringen knytta til turiststeder. Disse medlemmer støtter det igangsatte arbeidet, og forventer at regjeringen i forbindelse med dette arbeidet gjør en vurdering av om det er behov for nye eller strengere regler eller veiledning.

Disse medlemmer vil med dette som bakgrunn ikke støtte forslagene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Dokument 8:4 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å bevare søndagen som en annerledesdag – vedtas ikke.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at lov om helligdager og helligdagsfred definerer helligdagene og har til formål å «verne om det gudstjenestelige liv og den alminnelige fred på helligdager og for å gi høytiden ro og verdighet». Det er disse medlemmers syn at denne begrunnelsen for et statlig næringsforbud mot et avgrenset næringssegment fremstår noe utdatert. Det er også vanskelig å se at helligdagsfreden forringes av at hver enkelt selv kan velge sin annerledesdag, hvilke dager de ønsker å gjennomføre sine innkjøp og hvilke dager de ønsker å bruke til andre aktiviteter med familie og venner. Folk lever forskjellige liv, og det bør legges til rette for større fleksibilitet og valgfrihet.

Disse medlemmer viser til at loven krever at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt. Samtidig er det en rekke unntak fra denne regelen, og statsforvalteren kan etter søknad fra kommunen bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed og dermed unntas. For næringsdrivende som

rammes av loven, fremstår den i dagens versjon som lite målrettet, da den treffer svært tilfeldig. To like næringsdrivende som opererer forskjellige steder, kan derfor ha svært ulike driftsvilkår. I dag er butikkene begrenset av hvilke varer de selger, hvilke steder man oppholder seg og hvor stor butikken er. Man kan for eksempel søndagshandle på turiststeder som Geilo, men ikke i Oslo, som er det største turiststedet i Norge. Man kan handle dagligvarer i trange brustadbuer med et begrenset vareutvalg, men ikke i vanlige dagligvarebutikker med et bedre vareutvalg. Disse medlemmer mener også at det er uheldig at butikker med overlappende sortiment behandles ulikt. Det fremstår i tillegg som underlig at butikker som selger planter og hageutstyr, kan holde åpent på søndager, mens andre butikker som selger typiske hobby- og fritidsvarer, ikke har samme mulighet. Næringsdrivende bør ha likere konkurransevilkår, og det er disse medlemmers syn at det bør åpnes for mer likebehandling når det gjelder muligheten for søndagsåpne butikker.

Disse medlemmer vil peke på at flere søndagsåpne butikker ikke innebærer at arbeidstakere må jobbe mer. En åpning for flere søndagsåpne butikker betyr ikke at det snakk om å endre arbeidstidsbestemmelsene. Det er heller ikke snakk om å pålegge de næringsdrivende å holde åpent på søndager, dette må det være opp til den enkelte butikk og virksomhet å avgjøre. Det er allerede i dag mange arbeidstakere som jobber også på søndager, og en åpning for flere søndagsåpne butikker vil gi unge og studenter flere muligheter for deltidsjobb og til å tjene egne penger.

Disse medlemmer viser til at folks forbruksmønster og handlemønster har endret seg over tid, og netthandel blir mer og mer vanlig. Mange steder ser man at netthandel fører til butikkdød, og muligheter til å kunne oppsøke butikker også på en søndag vil kunne være en del av løsningen for butikker som er påvirket av en stadig økende netthandel.

Disse medlemmer viser til skriftlig høringsinnspill fra NHO Reiseliv, som viser til at innstramminger i tråd med forslagene i dette representantforslaget vil være i direkte motstrid med regjeringens satsing på reiselivet som en eksportnæring og regjeringens uttalte ønske om å bidra til å utvikle en mer konkurransedyktig og lønnsom reiselivsnæring, som skaper helårs arbeidsplasser over hele landet. De uttaler at i lys av eksportsatsingen bør det heller komme flere muligheter for steder som i dag ikke er typiske turiststeder, å holde åpent, og steder som i dag er søndagsåpne bør få forbli åpne. NHO Reiseliv peker også på at handel bidrar til å skape levende lokalsamfunn i hele Norge, og at handel øker attraktiviteten til byer og tettsteder over hele landet.

Disse medlemmer viser også til høringsinnspillet fra Film & Kino, som viser til at det finnes en rekke unntak fra lov om helligdager og helligdagsfred når det

gjelder offentlige arrangementer, men at kinofremvisning ikke er omfattet av disse unntakene. I motsetning til for eksempel andre kulturarrangementer og idrettsarrangementer. De peker på at dette ikke gir like muligheter for kulturlivet, og at dagens lov dermed bidrar til ulike rammevilkår og gir kinoene en konkurranseulempe i forhold til andre sammenliknbare tilbud. Disse medlemmer kan ikke se at det er noen logisk grunn til at ikke også kinoer kan ha fremvisning av filmer, spesielt de som er rettet mot barnefamilier, før kl. 13 på en søndag.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tillate landets kinoer å ha kinofremvisning også før kl. 13 på søndager.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det er de lokale folkevalgte i kommunene som kjenner forholdene best, og det er de som er best i stand til å avgjøre om de ønsker å tillate søndagsåpne butikker. Disse medlemmer mener derfor at det bør være opp til kommunene selv å bestemme hvorvidt det skal være tillatt med søndagsåpne butikker i hele eller deler av kommunen, og at statsforvalterens godkjenningsordning for turistkommuner bør avvikles.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at dagens lov treffer for tilfeldig, ikke er tilpasset samtiden, og derfor bør liberaliseres.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om å tillate søndagsåpne butikker.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet ønsker en bedre tilpasning av åpningstidene til brukernes behov. Dagens regler kan virke konkurransevridende og er en unødvendig regulering av varehandelen. Dette medlem viser til at Fremskrittspartiet tidligere har fremmet en rekke forslag om oppmykning i reglene for når butikker kan holde åpent, og ønsker at utviklingen kan gå i enda mer liberal retning.

Dette medlem ser det som viktig å ivareta arbeidstakernes rettigheter, og forutsetter at dette ikke vil bli noen problemstilling ved at særbegrensningene på åpningstider som gjelder på søndager, fjernes. Allerede er en lang rekke arbeidstakere ansatt i virksomheter og bransjer hvor det jobbes på alle ukens dager, og noen også til alle døgnets tider. Det er helt opp til den enkelte å bestemme hvilken type jobb man ønsker.

Dette medlem vil videre påpeke at det er et stort paradoks at man i dag har et lovverk som fører til diskri-

minering av butikker med overlappende sortiment, og er av den klare oppfatning at dette er markedsmessige anliggender som staten ikke skal påvirke. Tvert imot vil markedet selv regulere åpnings- og arbeidstider naturlig ettersom etterspørselen vil variere gjennom en uke og et døgn, og dette medlem mener derfor at dagens reguleringer er fullstendig unødvendige, i tillegg til at de krenker den private eiendomsretten og avtalefriheten til arbeidsgivere og arbeidstakere.

Dette medlem mener at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene. En revisjon av lovverket for å åpne for søndagsåpne butikker vil gi mer fleksible tilpasninger, som naturlig vil variere med bransjetype, sted, lokale forhold osv. En åpning for dette vil ikke innebære særlig store endringer i de åpningstidene som blir praktisert i varehandelen i dag.

Dette medlem legger til grunn at regjeringen vil følge utviklingen i kjølvannet av denne endringen, og at de ansatte i handelsnæringen vil få ivaretatt sine behov for helse, miljø og sikkerhet innenfor de alminnelige regler som gjelder i arbeidsforhold i henhold til arbeidsmiljøloven.

Dette medlem viser til skriftlig høringsinnspill fra NHO Reiseliv. Der tas det til orde for mer fleksible åpningstider, slik at de kan harmonere med nasjonale reiselivsmeldinger og strategier fra de siste årene. Handel gir liv til kultursteder og andre områder som turister ønsker å besøke. De gir også velkomne inntekter for lokale næringsdrivende, og arbeidsplasser til folk i sine nærområder. Mye av næringslivet som retter seg mot reisende, er sesongdrevet, og mange av de som arbeider i slike næringer på turiststeder, er deltidsansatte, f.eks. studenter som selv ønsker å kunne jobbe intensivt i de korte periodene hvor det er behov.

Dette medlem viser også til skriftlig høringsinnspill fra Film & Kino. Det vises til at kun enkelte kulturtilbud utestenges fra å drive i enkelte perioder (typisk søndag formiddag), mens det meste annet av kulturtilbud står fritt til å trekke publikum samtidig. Det betyr f.eks. at det ikke er lov å vise barne-/familiefilm på søndag formiddag. Dette er konkurransevridende. Film & Kino ønsker derfor at unntaksbestemmelsene i lovens § 4 også skal gjelde filmfremvisning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å sørge for at arbeidere og deres familier har hviledager med mulighet for fritidsaktiviteter, avslapping og sosialt samvær. Slik arbeidslivet i hovedsak er innrettet, er det vanligste å ha helgefri, dvs. fri på lørdag og søndag. Dette henger sammen med Norges kristne tradisjon, hvor søndagen var regnet som hellig og man samlet seg til gudstjeneste i kirkene. Selv om ikke like mange går i kirken på søndager i dag, er det en viktig side ved en felles annerledes-

dag at så mange som mulig har fri samtidig og derfor har mulighet til å møtes og være sammen. Det er viktig for familiene, og det er viktig for samfunnet. Dette medlem støtter at færrest mulig i samfunnet skal måtte arbeide på søndager, og at søndagsåpne butikker derfor skal begrenses i størst mulig grad. At søndagen skal være en fridag hvor butikkene er stengt, støttes av flertallet i befolkningen, av de ansatte og fagbevegelsen og av handelsnæringen.

Dette medlem kan forstå at steder i landet som besøkes av mange turister, har behov for utvidet åpningstid, men mener dette bør begrenses i størst mulig grad. Dette medlem mener det er fornuftig at kompetansen til å vurdere søknader om status som typisk turiststed er flyttet fra kommunene til statsforvalteren. Det gir litt mer habilitet til beslutningene. Samtidig er dette medlem bekymret for en utvikling hvor stadig flere steder får status som turiststed, med lite geografisk avgrensning, og at det ser ut til at det i stadig mindre grad differensieres mellom ulike årstider.

Dette medlem er glad for at statsråd Toppe gir uttrykk for at hun også ønsker at søndagen skal være en annerledesdag og at regjeringen har satt i gang et arbeid med kunnskapsinnhenting og innspillsmøter, hvor spørsmål rundt søndagsåpne butikker vil bli vurdert. Dette medlem mener at man i dette arbeidet også bør gjøre en vurdering av om kriteriene for at et sted skal regnes som et typisk turiststed der butikkene kan ha søndagsåpent, er strenge nok, og om statsforvalterne i stor nok grad vurderer behovet for søndagsåpne butikker og mulige geografiske og tidsmessige avgrensninger strengt nok, all den tid antall tillatelser stadig øker.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, med bakgrunn i det pågående arbeidet med kunnskapsinnhenting og innspillsmøter, gjennomgå regelverket for å bli vurdert som et 'typisk turiststed' og legge fram en egen sak for Stortinget med forslag til innstramninger som gjør at antallet søndagsåpne butikker ikke øker.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tillate landets kinoer å ha kinofremvising også før kl. 13 på søndager.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om å tillate søndagsåpne butikker.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen, med bakgrunn i det pågående arbeidet med kunnskapsinnhenting og innspillsmøter, gjennomgå regelverket for å bli vurdert som et «typisk turiststed» og legge fram en egen sak for Stortinget med forslag til innstramninger som gjør at antallet søndagsåpne butikker ikke øker.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:4 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å bevare søndagen som en annerledesdag – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 13. februar 2024

Grunde Almeland

leder

Turid Kristensen

ordfører

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Dykkar ref
IS/mb

Vår ref
23/3321-

Dato
30. oktober 2023

Dokument 8:4 S (2023-2024) - Representantforslag om å bevare søndagen som ein anleisdag

Eg viser til brev 10. oktober 2024 frå Familie- og kulturkomiteen med oversending av representantforslag Dokument 8:4 S (2022-2023) frå stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å bevare søndagen som ein anleisdag. Komiteen bed om departementets vurdering av forslaget. Representantane fremja følgjande forslag:

1. Stortinget ber regjeringa gjennomgå alle stader som har fått status som «typiske turiststader» og komme tilbake til Stortinget med nye og strengere regler for å oppnå slik status. Reglene skal inneholde en tidsbegrensning for hvor lenge et sted kan ha status som «typisk turiststed» før det må søkes på nytt.
2. Stortinget ber regjeringa sette alle søknader om å få status som «typisk turiststed» i bero til nye kriterier er lagt frem.

I Hurdalsplattforma skriv regjeringa at vi vil halde fast på dagens regelverk for søndagsopne butikkar. Eg meiner det er viktig å behalda søndagen som ein anleisdag, og at færrest mogleg i samfunnet må arbeide søndagar. At søndagsopne butikkar ikkje skal vere hovudregelen i Noreg, har brei støtte, både i handelsnæringa, fagrørsla og i fleirtalet av befolkninga. Utvalet som skreiv NOU 2017: 17 fann at «[p]er august 2017 er det 114 forskrifter som definerer 156 typiske turiststader i 106 kommunar.» Sidan då er nokre forskrifter oppheva og andre kome til. I mitt svar på skriftleg spørsmål 709 frå stortingsrepresentant Aleksander Stokkebø 20. desember 2022 viste eg til 128 forskrifter på Lovdata og konstaterte følgjande: «Gjennomgangen departementet har gjort for å svare på spørsmålet, har avdekt at fleire av forskriftene er overlappande, dvs. at same område har

unntak etter fleire forskrifter. Dette kan skuldast at statsforvaltaren har gløymd å oppheve eldre forskrifter då dei gav ei ny.» For å få oppdatert kunnskap og oversikt over utviklinga, til dømes om det no er fleire heile kommunar som har fått status som typisk turiststad eller om det no er fleire stader som ikkje er avgrensa til sommarsesongen, har departementet no skrivne brev til alle statsforvaltarar for å få bistand med å lage ei oversikt over status og utviklingstrekk.

Eg har hatt møte med Handel og Kontor om desse spørsmåla, og departementet vil i løpet av kort tid også invitere til eit innspelsmøte med arbeidslivet sine partar for å få vurdering av dagens regulering av søndagsopne butikkar og spesielt regulering av typisk turiststad. Eg meiner at det ikkje bør bli for mange typiske turiststader dersom dagens lov skal opplevast reell. Hovudregelen må fortsatt vere at faste utsalsstader som sel varer til forbrukarar, skal halde stengt på søn- og heilagdagar.

Den konkrete regelendringa i representantforslaget sitt forslag nummer 1, er ikkje utgreidd eller tatt stilling til av regjeringa, men i kan vurderast i det vidare arbeidet.

Når det gjeld forslag nummer 2 meiner eg det skal mykje til for å gripe inn i sakshandsaminga til statsforvaltarane eller for å gi føringar utover dei som låg i proposisjonen då føresegna blei vedteke. Eg viser til arbeidet som i desse dagar blir sett i gang med kunnskapsinnhenting frå statsforvaltarane og innspelsmøte med partane. Eg viser også til at Stortinget har lagt den rettslege kompetansen til å vurdere søknader om status som typisk turiststad direkte til statsforvaltarane.

Med helsing

Kjersti Toppe

Brevet er elektronisk godkjent

